

ENAKE MOŽNOSTI IN DOSTOP DO TRGA DELA

1. Izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje

Vsakdo ima pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja, da lahko **ohrani in pridobi znanja in spretnosti**, ki mu omogočajo polno udeležbo v družbi in uspešno obvladovanje prehodov na trgu dela.

2. Enakost spolov

Na vseh področjih, tudi v zvezi z udeležbo na trgu dela, pogoji za zaposlitev in poklicnim napredovanjem, je treba **zagotoviti in spodbujati enako obravnavanje in enake možnosti** žensk in moških.

Ženske in moški imajo pravico do enakega plačila za delo enake vrednosti.

3. Enake možnosti

Ne glede na spol, raso ali narodnost, vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost ima vsakdo pravico do enakega obravnavanja in enakih možnosti v zvezi z **zaposlitvijo, socialno zaščito, izobraževanjem ter dostopom do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti**. Spodbujajo se enake možnosti premalo zastopanih skupin.

4. Aktivna podpora zaposlovanju

Vsakdo ima pravico do **hitre in prilagojene pomoči za izboljšanje možnosti za zaposlitev ali samozaposlitev**. To vključuje pravico do podpore za iskanje zaposlitve, usposabljanje in prekvalifikacijo. Vsakdo ima pravico, da med poklicnimi prehodi prenese socialno zaščito in pravice do usposabljanja.

Mladi imajo pravico do nadaljnjega izobraževanja, vajeništva, pripravništva ali dobre ponudbe za zaposlitev v štirih mesecih po tem, ko postanejo brezposelni ali prenehajo z izobraževanjem.

Brezposelni imajo pravico do prilagojene, stalne in ustrezne podpore. Dolgotrajno brezposelni imajo najpozneje po 18 mesecih brezposelnosti pravico do poglobljene individualne ocene.

POŠTENI DELOVNI POGOJI

5. Varna in prilagodljiva zaposlitev

Ne glede na vrsto ali trajanje zaposlitvenega razmerja imajo delavci pravico do poštenega in enakega obravnavanja v zvezi z delovnimi razmerami, dostopom do socialne zaščite in usposabljanjem. Spodbuja se prehod k zaposlitvam za nedoločen čas.

V skladu z zakonodajo in kolektivnimi sporazumi se delodajalcem zagotovi potrebna prožnost, da se lahko hitro prilagodijo na spremembe v gospodarskem okolju.

Spodbujajo se inovativne oblike dela, ki zagotavljajo kakovostne delovne razmere. Spodbujata se podjetništvo in samozaposlovanje. Olajšuje se delovna mobilnost.

Preprečujejo se zaposlitvena razmerja, ki vodijo do negotovih delovnih razmer, vključno s prepovedjo zlorab netipičnih pogodb o zaposlitvi. Poskusne dobe ne bi smele trajati nerazumno dolgo.

6. Plače

Delavci imajo **pravico do poštenih plač**, ki **zagotavljajo dostojen življenjski standard**.

Zagotovijo se primerne minimalne plače, ki omogočajo izpolnjevanje potreb delavcev in njihovih družin glede na nacionalne gospodarske in socialne razmere ter hkrati zagotavljajo dostop do zaposlitve in motivacijo za iskanje dela. Preprečuje se revščina zaposlenih.

Plače se določijo na pregleden in predvidljiv način v skladu z nacionalnimi praksami in ob spoštovanju avtonomnosti socialnih partnerjev.

7. Informacije o pogojih za zaposlitev in zaščiti v primeru odpustitve

Delavci imajo [pravico](#), da so [ob nastopu zaposlitve pisno obveščeni o svojih pravicah in dolžnostih](#), ki izhajajo iz zaposlitvenega razmerja, vključno o poskusni dobi.

[Pred odpustitvijo](#) imajo delavci pravico, da so [obveščeni o razlogih](#) in da se jim [določi razumno dolg odpovedni rok](#). Pravico imajo do učinkovitega in nepristranskega reševanja sporov ter da v primeru neutemeljene odpovedi zahtevajo odškodnino, tudi primerno nadomestilo.

8. Socialni dialog in udeležba delavcev

Potrebno je [posvetovanje s socialnimi partnerji glede zasnove in izvajanja ekonomskih, zaposlitvenih in socialnih politik v skladu z nacionalnimi praksami](#). Spodbujati jih je treba k pogajanjem in sklenitvi kolektivnih pogodb v zadevah, ki jih zadevajo, ter spoštovati njihovo avtonomijo in pravico do kolektivnih ukrepov. Če je primerno, se sporazumi med socialnimi partnerji izvajajo na ravni Unije in njenih držav članic.

Delavcem oziroma njihovim predstavnikom je treba omogočiti pravočasno obveščanje in posvetovanje o zadevah, ki jih zadevajo, zlasti v primeru prenosa, prestrukturiranja in združitve podjetij ter kolektivnega odpuščanja.

Spodbuja se podpora za večjo zmogljivost socialnih partnerjev pri krepitvi socialnega dialoga.

9. Usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja

Starši in osebe, ki morajo skrbeti za druge, imajo [pravico do ustreznega dopusta](#) in [prožnih ureditev dela](#) ter [dostopa do storitev oskrbe](#). Ženske in moški imajo enak dostop do posebne odsotnosti za opravljanje obveznosti oskrbe in spodbuja se jih, da ga uporabijo uravnoteženo.

10. Zdravo, varno in primerno delovno okolje ter varstvo podatkov

Delavci imajo [pravico do visoke ravni varovanja zdravja in varnosti pri delu](#).

Delavci imajo pravico do [delovnega okolja, prilagojenega njihovim poklicnim potrebam](#), ki jim omogoča daljšo udeležbo na trgu dela.

Delavci imajo [pravico do varovanja svojih osebnih podatkov v okviru zaposlitve](#).

SOCIALNA ZAŠČITA IN VKLJUČEVANJE

11. Otroško varstvo in podpora za otroke

Otroci imajo pravico do cenovno dostopne in kakovostne predšolske vzgoje in varstva.

Otroci imajo pravico do varstva pred revščino. Otroci iz prikrajšanih okolij imajo pravico do posebnih ukrepov za izboljšanje njihovih možnosti.

12. Socialna zaščita

Ne glede na vrsto ali trajanje zaposlitvenega razmerja imajo [delavci ter v primerljivih pogojih tudi samozaposleni pravico do primerne socialne zaščite](#).

13. Nadomestila za primer brezposelnosti

Brezposelni imajo pravico do primerne aktivacijske podpore javnih služb za zaposlovanje za (ponovno) vključitev na trg dela ter za razumno dolgo obdobje do primerne nadomestila za brezposelnost v skladu z njihovimi prispevki in nacionalnimi pravili glede upravičenosti. Taka nadomestila nimajo odvratilnega učinka na hitro ponovno zaposlitev.

14. Minimalni dohodek

Vsakdo brez zadostnih sredstev ima [pravico do primerne minimalnega dohodka](#), ki zagotavlja [dostojno življenje v vseh obdobjih](#) ter učinkovit dostop do potrebnega blaga in storitev. Za tiste, ki so delovno sposobni, bi se moral minimalni dohodek kombinirati s pobudami za (ponovno) vključitev na trg dela.

15. Dohodki in pokojnine za starejše

Upokojeni delavci in samozaposleni imajo [pravico do pokojnine](#), ki ustreza njihovim prispevkom ter [zagotavlja primeren dohodek](#). Ženske in moški imajo enake možnosti za pridobitev pokojninskih pravic.

Vsi starejši imajo pravico do sredstev, ki jim zagotavljajo [dostojno življenje](#).

16. Zdravstveno varstvo

Vsakdo ima pravico do pravočasnega dostopa do [kakovostnega preventivne in kurativne zdravstvene oskrbe](#).

17. Vključevanje invalidov

Invalidi imajo [pravico do dohodkovne podpore](#), ki zagotavlja [dostojno življenje](#), do [storitev](#), ki jim omogočajo [udeležbo na trgu dela in v družbi](#), ter [delovnega okolja](#), prilagojenega [njihovim potrebam](#).

18. Dolgotrajna oskrba

Vsakdo ima pravico do [cenovno dostopnih in kakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe](#), zlasti oskrbe na domu in oskrbe v skupnosti.

19. Stanovanja in pomoč za brezdomce

(a) Dostop do socialnih stanovanj ali kakovostne pomoči pri pridobitvi stanovanj se zagotavlja vsem socialno ogroženim.

(b) Ranljive osebe imajo pravico do primerne pomoči in zaščite pred prisilno izselitvijo.

(c) Brezdomcem se zagotovijo primerna zatočišča in storitve, da se spodbudi njihovo socialno vključevanje.

20. Dostop do osnovnih storitev

Vsakdo ima pravico dostopa do kakovostnih osnovnih storitev, vključno z [vodo](#), [higieno](#), [energijo](#), [prevozom](#), [finančnimi storitvami](#) in [digitalnimi komunikacijami](#). Socialno ogroženim osebam so na razpolago ukrepi za pomoč pri dostopu do teh storitev.